

Rapport fra første prosjektår (2020) i prosjekt – Bedre helseoppfølging av personer med utviklingshemming

Kristiansand kommune fikk våren 2020 innvilget tilskuddsmidler til prosjektet, fra HelseDirektoratet. Prosjektet inneholder tre delområder. Rapporteringen er inndeling i henhold til det.

Målområde: økt observasjon-, vurdering- og handlingskompetanse

Det ble våren 2020 besluttet i Helse- og mestringsdirektørens ledergruppe, i Kristiansand kommune, at TILT skulle erstattes med NEWS2 som scoringsverktøy ved mistanke om/ oppdaget forverret helse. Og alle brukere som hadde vedtak om helseoppfølging skulle bli tilbudt habituell NEWS2-scoring, hvert halvår.

Utviklingscenteret i Agder utarbeidet samtidig en [digital opplæringspakke i NEWS2](#). Hvor observasjon etter ABCDE-prinsippene var inkludert. I avdelingene/bofellesskapene tilhørende habilitering voksne ble det utpekt en ressursperson i hver avdeling. Habilitering voksne gir tjenester til voksne personer i Kristiansand kommune, hvor flerfaglige av dem har diagnosen utviklingshemming. Opplæringen var tenkt lagt opp basert på prinsippene til Train-the-trainer. Ressurspersonene var tenkt invitert til en samling hvor de skulle øve gjennom simulering på gjennomføring av NEWS2. Covid-19 vanskeliggjorde disse samlingene, slik at det istedenfor ble gjennomført en digital samling for praktiske spørsmål. Avdelingene fikk utdelt materiell til gjennomføring av NEWS2.

Omtrent samtidig etablerte Habilitering voksne et Helseteam. Bestående av dyktige fagpersoner fra ulike avdelinger, som var tenkt å være et ressursteam i forhold til Covid-19. Mandatet var kunnskapsformidling, opplæring og praktisk tilstedeværelse ved evt. Covid-19 smitte i avdelinger. Helseteamet gjennomførte fasilitatoropplæring, arrangert av USHT Agder vest, for å kunne være fasilitator ved kommende behov for simulering. I egne og andre avdelinger.

Ressurspersonene i NEWS2 ble videre fulgt opp av hver sin person i Helseteamet. Helseteamet etablerte tidlig et samarbeid med prosjektleder i Bedre helseoppfølging for personer med utviklingshemming.

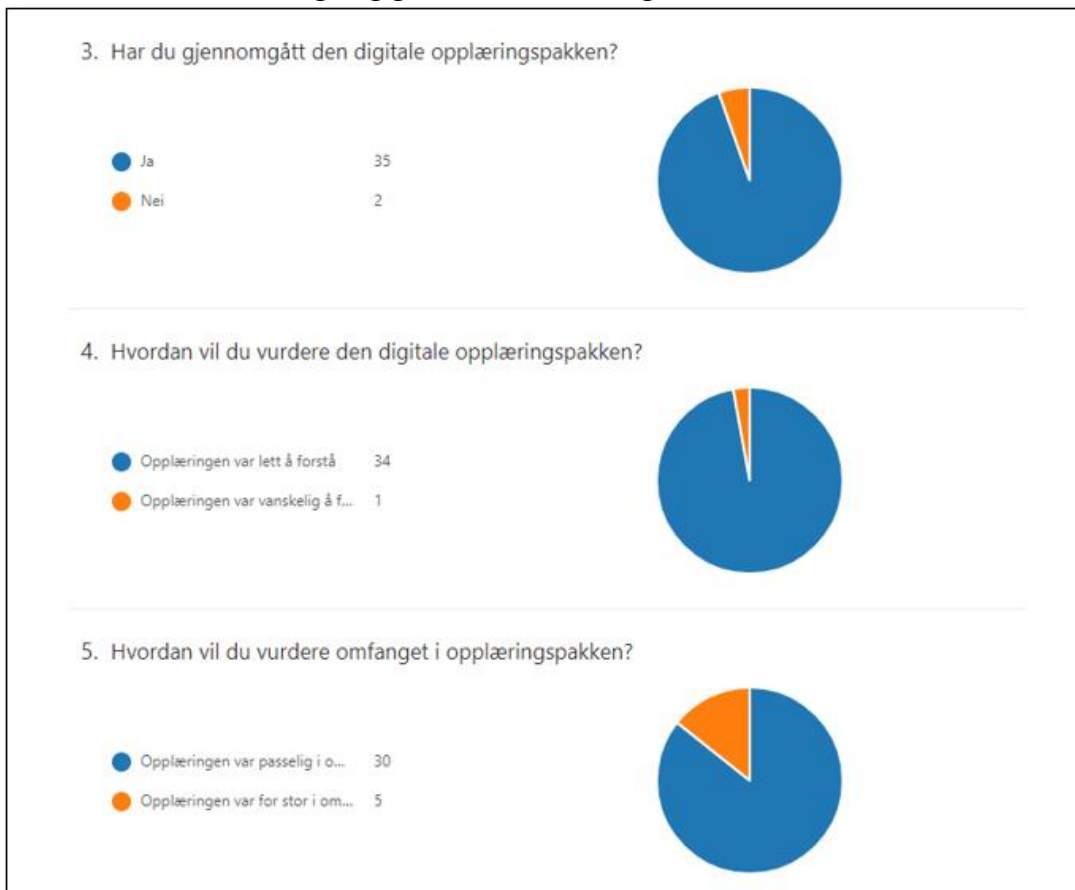
Det ble besluttet at alle avdelinger skulle kjøpe inn temperaturmåler, blodtryksmåler, pulsoksymeter og stoppeklokke. I tillegg skulle hver enkelt bruker oppfordres til innkjøp av eget rektalt febertermometer. 37 bofellesskap og 3 ambulerende tjenester har gått til innkjøp av dette. Det innebærer at alle avdelingene har fått oppdatert egen utstyrsbank til å kunne foreta vitale målinger ved mistanke om eller oppdaget forverret helse hos bruker. Det vil også være mulig å gjennomføre habituelle målinger av NEWS2. Bare dette i seg selv er et stort faglig løft for tjenesten. For enkelte brukere kunne det å måtte besøke legekontoret for gjennomføring av vitale målinger medføre atferdsutfordringer med tilhørende tvangsbruk og behov for premedisinering i forkant av legebesøket. Ved å kunne foreta målinger i hjemmet, hvor en kan gå i dialog med bruker og ta bruk positive alternative tiltak for gjennomføring er det for flere brukere enklere å få gjennomført de vitale målingene.

Helseteamet tok videre ansvar for den praktiske øvelsen - simuleringen som skulle vært når opplæringspakken ble ferdig. Helseteamet delte gruppene inn etter geografi, og ressurspersonene i NEWS2 fikk tilbud om å simulere en reell situasjon med Covid-19 på kommunenes simuleringssenter.

Her trente de både på NEWS2 og av-/påklledning av smittevernsutstyr. NRK var med og laget [en reportasje](#) fra den første simuleringstreningene. Etter dette skulle avdelingene fortsette med å øve og øve i egne avdelinger. Etter opplæring fra ressurspersonen i NEWS2.

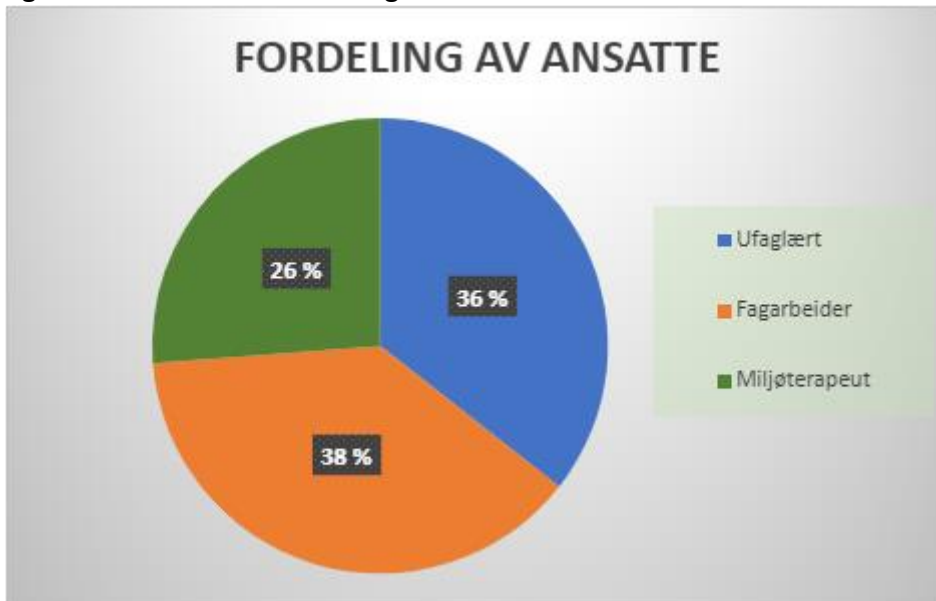
Våren 2020 ble det foretatt en habituell NEWS2-scoring av 93,3% av brukerne i habilitering voksne. Det ble gjort gode og overraskende erfaringer med målingene. Enkelte ansatte meldte tilbake at normalverdien for enkeltbrukere var lavere eller høyere enn forventet. Og at de så viktigheten av å kjenne til dette dersom bruker skulle bli syk. Og kort tid etter fikk personalet prøvd ut nytten av kjennskapet til normalverdien når det oppstod Covid-19 smitte hos beboere og ansatte tilhørende et bofelleskap. Og helsetilstanden nærmet seg kritisk for bruker. I dialog med fastlegen og sykehuset opplevde personalet at de kunne bruke «et felles språk». De formidlet målingene, og den kliniske observasjonen. Samarbeidet med legekontorets Primærhelseteam, kommunens Helseteam og personalet gjorde at en unngikk innleggelse for en bruker som ikke ønsket og hadde strevd med en innleggelse på sykehuset. Prosjektleder benyttet situasjonen til observasjon i kompetanse og rutiner. Det ble utarbeidet en [ROS-analyse](#) for å håndtere risikoer og sårbarheter underveis i arbeidet med håndtering av smittesituasjonen. Samt en fordeling av arbeidsoppgaver og kontroll med at de ble fullført. Statsforvalteren i Agder formidlet: «Vi er imponert over den innsatsen som er gjort, og mener at dette kan ha stor overføringsverdi til andre som ennå ikke har opplevd det voldsomme trykket det er å få smitten inn.» Statsforvalteren tok videre initiativ til et [webinar](#), med hensikt om spredning av arbeidet til øvrige kommuner.

Det ble foretatt en spørreundersøkelse/kartlegging for å kontrollere ressurspersonene i NEWS2 tilfredshet med den digitale opplæringspakken, praktisk opplæring og hvordan de lå ann med opplæring i egen avdeling. Samt om det var noe de trengte mer opplæring eller bistand til. Det kom mange og gode tilbakemeldinger.

Alle tilbakemeldinger ble fulgt opp personlig fra Helseteamet, med fokus på å bistå med å løse utfordringen. Noe av det som fremkommer i tilbakemeldingen er at det er flere faggrupper i avdelingene, og at det er behov for å kunne repetere.

Prosjektet kartla videre faggruppene i habilitering voksne. En kartla alle ansatte i habilitering voksne, innmeldt på fastlønn, som var i direkte arbeid med bruker. Det innebærer at ledere og merkantile ikke ble medregnet.

Vi ser at andelen ufaglært er høyt. Vi kunne videre delt opp kartleggingen på hvem av fagarbeiderne og miljøterapeutene som har helsefaglig utdanning, og ville da endt om med en enda mindre andel i de to gruppene. I prosjektet konkluderes det med at det er behov for en konkret og systematisk opplæringsvideo i NEWS2. Hvor ansatte kan se målinger og observasjoner trinn for trinn. Stoppe opp, spole tilbake og repetere. Samt at opplæringen kan være lett tilgjengelig når det er behov for den. Prosjektet gikk i dialog med referansegruppens deltaker fra Aldring & helse. De støttet initiativet om å forenkle opplæringen i NEWS2. Og støtter opp om at opplæringsvideoene som ligger ute på f.eks. Kompetansebroen i større grad treffer publikum som sykepleiere med større klinisk erfaring fra sykehuset. Og at selv om økt andel ufaglærte ansatte i tjenesten ikke er en ønskelig retning, må en parallelt med arbeidet med en slik dreining tilpasse opplæringen til dagens situasjon, og ikke kun til ønsket bemanningssituasjon.

Desember 2020 ble siste habituelle NEWS2 måling foretatt i habilitering voksne. 86,8% av brukerne takket ja til dette, og fikk gjennomført målingene.

Erfaringene med dette ble delt med andre kommuner gjennom interkommunalt fagnettverk i habilitering i Agder vest. Det ble delt på digital fagdag. USHT Agder vest har også delt erfaringen i to [nyhetsbrev](#).

Kvalitetsrutine og opplæringspakke for Mobid-2 (smertekartlegging) er sendt til godkjenning og planlagt implementert i 2021.

Målområde: økt kompetanse og forståelse av ernæring og aktivitet, i et folkehelseperspektiv

Kristiansand kommune skulle januar 2021 åpne et nytt bofellesskap for 6 personer, som skulle flytte hjemmefra. De aller fleste skulle flytte for første gang. Det ble i prosjektet besluttet å utarbeide forslag til kartleggingsverktøy som kunne småskalatestes på de 6 personene. Ernæringsfysiolog fra USHT Agder sammen med avdelingsleder tilhørende bofellesskapet deltok sammen i møter med pårørende og tidvis brukerne. Her ble somatisk helse, vaner/uvaner, mønstre, ønsker og måleverdier opp mot ernæring kartlagt. Likeså ble vaner/uvaner, mønstre og ønsker kartlagt opp mot aktivitet. Pårørende ble presentert prosjektets ønske om ivaretagelse av en god ernærings- og aktivitetshelse. Og at en i prosjektet forsøkte å kartlegge/belyse potensielle farer eller faktorer som kunne medføre helseutfordringer. Både på kort og lang sikt. Avdelingsleder var også tydelig på at det er en nasjonal utfordring at personer med utviklingshemming i snitt har uønsket vektøkning ved førstegangsutflytting. Og at utfordringen ser ut til å være verre desto høyere funksjonsnivået er, og at funnene ([Vagle, 2018](#)) viser at de da blir gitt høyere grad av selvstendighet og alenetid. Pårørende formidlet høy grad av tilfredshet med den grundige kartleggingen og dialogen omkring dette.

Ernæringsfysiolog, ansatt med master i idrett og fysioterapeut, fra USHT Agder vest, oppsummerte kartleggingene og infiltrerte informasjonen inn i en digital opplæringspakke til ansatte. De stilte seg også til disposisjon til spørsmål fra avdelingsleder og teamkoordinator. De kom med forslag til maler for handlelister, menyer og rutiner/verdier for personalgruppen. Alt dette som forberedelse til nyåpning og innflytting.

Personalgruppen knyttet til bofellesskapet startet januar 2021. Og rapporteringen av det videre arbeidet vil eventuelt tilhøre rapporteringen for 2021. Men vi kan formidle kort at prosjektet på all måte har fungert til sin hensikt, og at så langt har det forbilledlig god effekt. Både for brukere og personal.

Målområde: økt kompetanse i forberedelse og oppfølging av årlig helsekontroll hos fastlegen. Flere tjenestemottakere får tilbud om årlig helsekontroll (takst 660) hos fastlegen

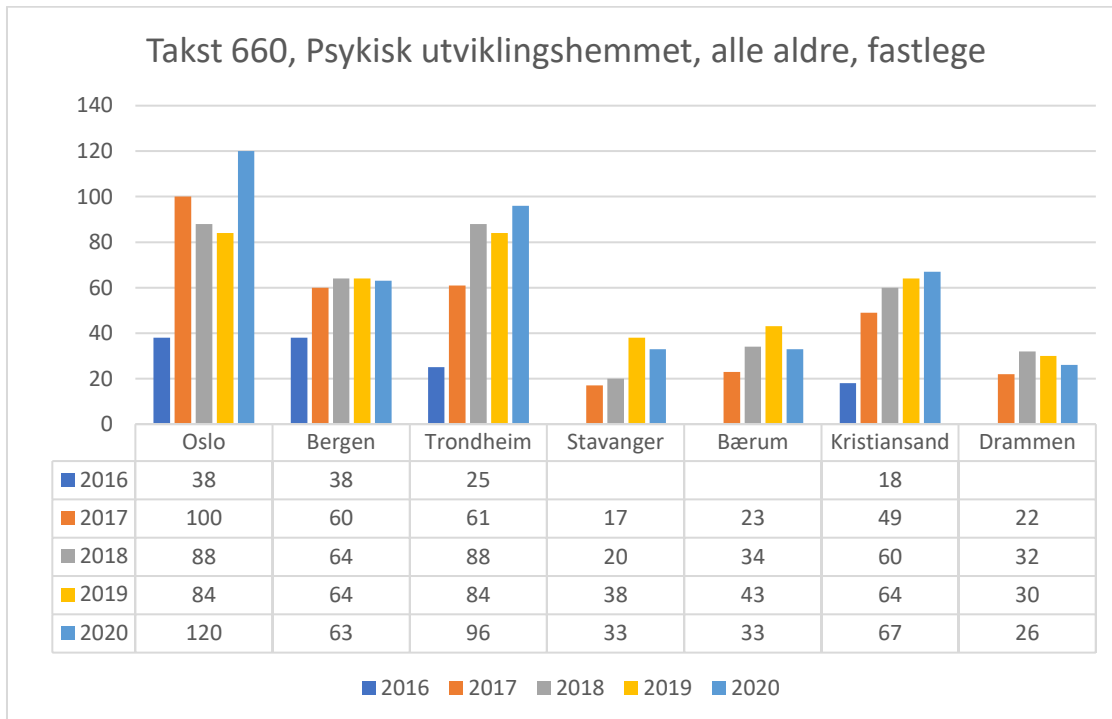
Statsråd Bent [Høie besøkte](#) i 2020 Kristiansand kommune. Han ba om et møte med Primærhelseteamet, og prosjektleder ble i sammen med leder av et av byens Primærhelseteam bedt om å si noe om samarbeidet. Her ble det også gitt en presentasjon av ønsket med prosjektet; om bedre helseoppfølging av personer med utviklingshemming. Og at en gjennom samarbeid med PHT og kommunen ønsket å ta i bruk Best Practice, ut fra hva en har erfart i dette samarbeidet. Samt det til tidligere arbeid på dette området. Prosjektleder har derfor brukt noe tid på å gjøre seg kjent med nasjonale artikler, rapporter og forskning og verktøy knyttet til årlig helseoppfølging av personer med utviklingshemming.

Prosjektleder har i samarbeid med leder av Primærhelseteam ved Sørlandsparken legesenter v/ Aleksander Sandnes spilt inn [film](#) til gjennomføring av Mitt Livs ABC-opplæring for ansatte i tjenester til personer med utviklingshemming, i Agder. Hvor temaet var erfaring fra helseoppfølging av personer med utviklingshemming – et samarbeid mellom habilitering voksne og Primærhelseteam.

I 2020 har vi brukt tid på å utforme forslag til systematikk omkring årlig helsekontroll. Det er en tro i prosjektet på at økt forberedelse og oppfølging fra personalet i habilitering voksne, tilknyttet den årlige helsekontrollen vil gi fastlegen et bedre beslutningsgrunnlag. Av den enkle grunn at fastlegen på forhånd får tilsendt kartlagt informasjon fra personalet. Men

informasjonen må kun inneholde det som er nødvendig for fastlegen. Slik at vi unngår unødvendig tidsbruk og skaper irritasjon. Sjekklister og PLO (pleie- og omsorgsmelding) er utarbeidet og flere forslag diskutert og testet ut. Det er benyttet småskalatesting i henhold til PDSA-sirkelens metodikk. Det har tatt tid, og vært noe forsinkelser i småskalatestingen.

Her ser vi en oversikt fra Helseidrettsdirektoratets Kommunalt pasient- og brukerregister, over de 7 største kommunene i 2020. Med tall på fastlegers bruk av takst 660 (årlig helsekontroll) tilbake til 2016.

Kristiansand, 12.04.2021

Linda Torsvik

Prosjektleder / koordinator

Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester Agder (vest)